

حبیب یغمایی

(۱۲۸۳-۱۳۶۳)

شاعر، مترجم، سردبیر
ماهنامه‌ی آموزش و پرورش

در جندق، از روستاهای خور و بیابانک، متولد شد. در سمنان و تهران دروس طلبگی خواند و بعد به دارالمعلمین عالی رفت و پس از فارغ‌التحصیل شدن معلم شد و به تدریس در مدارس و از جمله دارالفنون پرداخت. وی شاعر، محقق، ادیب و مردی دانشمند بود. مدتی سردبیر «ماهنامه‌ی آموزش و پرورش» بود و خود نیز به مدت ۳۱ سال مجله‌ی ادبی «یغما» را منتشر می‌کرد. شعر معروف روباه و کلاغ او را در کتاب‌های دبستانی، چندین نسل خوانده‌اند.

۳۶
مجله

شماره اول - مهر ۱۳۸۹

سه دهه با رشد معلم

جعفر ربانی

گزارشی از فرایند انتشار مجله، از آغاز تا امروز

مقدمه

مجله‌ی رشد معلم که اکنون با شماره‌ی ۲۵۰، بیست و نهمین سال انتشار خود را آغاز می‌کند، خود ریشه در حدود شصت سال انتشار مجله‌ی دیگری دارد که از اوایل این قرن هجری شمسی، با نام **تعلیم و تربیت** متولد شد و سپس با **ماهنامه‌ی فرهنگ** و سرانجام با عنوان **ماهنامه‌ی آموزش و پرورش** به کار خود ادامه داد. آن ماهنامه تا آستانه‌ی پیروزی انقلاب اسلامی نیز دوام داشت و در سال ۱۳۶۱ به **رشد معلم** تغییر نام یافت. از این رو، پیش از پرداختن به تاریخچه‌ی رشد معلم، نگاهی بسیار گذرا نیز به سابقه‌ی انتشار مجله در وزارت فرهنگ سابق و وزارت آموزش و پرورش بعدی می‌اندازیم.

مجله‌ی تعلیم و تربیت

به‌طور دقیق نمی‌توانیم گفت که مجله‌ی «تعلیم و تربیت» از چه سالی تأسیس شد. تنها نسخه از دومین دوره‌ای که در آرشیو مجلات سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی موجود است، تاریخ ۱۳۰۵ را روی جلد دارد. از این رو باید مجله در سال ۱۳۰۴ شروع به انتشار کرده باشد. اما در شماره‌های دیگری از این مجله در سال‌های بعد، شواهدی وجود دارد که تاریخ تأسیس مجله را به ۱۲۹۸ می‌رساند. به هر حال آنچه اهمیت دارد، توجه به این نکته است که آموزش و پرورش نوین ایران از همان آغاز، به انتشار نشریه‌ای ماهانه مبادرت ورزیده است و این خود نشان از توجه جدی اولیای امر به نقش و تأثیر رسانه‌ی مکتوب در گسترش علم و آگاهی دارد.

نویسندگان برجسته

در میان نویسندگان بسیاری که طی سال‌ها در مجله‌ی مذکور مطلب نوشته‌اند، به اسامی کسانی برمی‌خوریم که تا امروز هم آثارشان کمابیش قابل استفاده است؛ ولی‌الله‌خان‌نصر، علی‌اصغر حکمت، حسن تقی‌زاده، محمدعلی جمال‌زاده، نصرالله‌فلسفی، غلامرضا رشید‌یاسمی، محمدعلی فروغی، جلال‌الدین همایی، علی‌اکبر سیاسی، ملک‌الشعرای بهار، محمدپروین گنابادی، جعفر شعار، علی‌محمد کاردان، محمد خوانساری، محیط طباطبایی، مظاهر مصفا و دکتر لطفعلی صورتگر از جمله کسانی بوده‌اند که آن سال‌ها برای معلمان کشور قلم می‌زده‌اند.

مجله‌ی تعلیم و تربیت در سال ۱۳۱۷ به مدیریت و سردبیری سیدمحمد محیط‌طباطبایی انتشار می‌یافت و یک سال بعد، عنوان آن به آموزش و پرورش - نامه‌ی ماهانه‌ی فنی و رسمی وزارت فرهنگ - تغییر یافت. محتوای این مجله غالباً به مباحث

عمومی حوزه‌ی تعلیم و تربیت اختصاص داشت و در نوع خود «نو» بود و حرف‌های تازه‌ای را می‌شد در آن دید.

عبدالمحمد آیتی

در دهه‌ی ۴۰، این مجله به نوعی متحول شد. ایرج جهان‌شاهی که مسئول انتشارات آموزشی وزارت آموزش و پرورش بود و مجلات پیک را به راه انداخت، ماهنامه‌ی آموزش و پرورش را نیز زیرپال خود گرفت و در هیئت آراسته‌تر از پیش منتشر کرد.

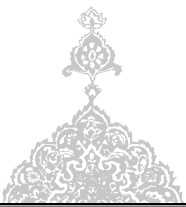

عبدالمحمد آیتی

جهان‌شاهی، عبدالمحمد آیتی را که مردی فرزانه و از مترجمان برجسته‌ی کشور بود و آن زمان در یکی از شهرستان‌های استان سمنان به دبیری اشتغال داشت، به تهران آورد و به سردبیری مجله منصوب کرد. آیتی توانست طی سال‌هایی که تا انقلاب اسلامی ادامه یافت، نشریه‌ای در خور معلمان فرهیخته‌ی آموزش و پرورش منتشر سازد. او در خاطرات خود آورده است: «در سال ۱۳۴۸ من سردبیر ماهنامه‌ی آموزش و پرورش شدم. ماهنامه را من و آقای علی‌پیرنیا تألیف و تنظیم می‌کردیم. این مجله در معارف و فرهنگ و آموزش و پرورش، سابقه‌ی طولانی دارد. روزگاری مرحوم علی‌اصغر حکمت سردبیرش بود و سال‌هایی حبیب یغمایی و دکتر صورتگر و بالاخره نوبت به من رسید؛ و چنان‌که گفتیم، ده دوره از مجله کارما بود تا وقتی که به رشد معلم تبدیل شد. و اینک رشد معلم:

رشد معلم

رشد معلم نخستین و یکی از پرشمارگان‌ترین مجلاتی است که پس از پیروزی انقلاب اسلامی برای قاطبه‌ی معلمان کشور منتشر شد. در این گزارش برای نشان دادن فراز و فرودهایی که مجله از سر گذرانده و مراحل‌ی که تا امروز پیموده است،

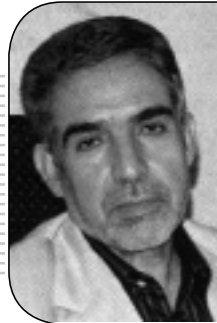

عباس یمینی
شریف

(۱۲۹۸-۱۳۶۸)
شاعر کودکان، مؤسس

در تجربیش متولد شد. تحصیلات عالی خود را در دانش‌سرای مقدماتی و سپس دانش‌سرای عالی به پایان برد و از همان زمان به سرودن شعر برای کودکان پرداخت. چند سال سردبیر مجله‌ی دانش‌آموز (در وزارت فرهنگ) بود و سپس نزدیک به بیش از ۲۰ سال، سردبیری کیهان بچه‌ها را به عهده داشت. مدرسه‌ی روش نو را نیز در سال ۱۳۴۴ تأسیس کرد که شهرت یافت. یمینی شریف از مؤسسان شورای کتاب کودک (با همکاری توران میرهادی و لیلی ایمن) بود.

سال‌های انتشار آن را، برحسب این که «سردبیر» آن چه کسی بوده است، به هفت دوره به شرح جدول زیر تقسیم و ویژگی هر دوره را به‌طور مشروح بیان کرده‌ایم.

دکتر محمود گلزاری

را برعهده دارد...

این مجله در سومین سال جنگ تحمیلی، یعنی در سال‌های بحرانی پس از انقلاب پا به عرصه گذاشت و طبعاً حال و هوای

نخستین شماره‌ی
رشد معلم
(۱۳۶۱)

دوره‌ی اول (۶۹-۶۱)

نخستین شماره‌ی مجله‌ی رشد معلم در آبان سال ۱۳۶۱، در ۵۴ صفحه، با تصویری خندان از امام خمینی (ره) روی جلد و با این شناس‌نامه منتشر شد:
دوره‌ی آزمایشی، سال تحصیلی ۶۱-۱۳۶۰، شماره‌ی ۱، بها ۳۰ ریال.

مدیر مسئول مجله **مصطفی رحماندوست** بود و دکتر **محسن خلیجی** - دکترای تاریخ - سردبیری آن را به عهده داشت. دکتر خلیجی در سرمقاله‌ی آغازین خود چنین نوشت:

«همه‌ی ما با مفهوم «رشد» آشنا هستیم. **رشد معلم** عنوان گویایی است: گویای این که معلم در جهاد مقدس خود راه مستقیم را برگزیده است. می‌داند چه می‌خواهد و مقصودش کجاست. تحرکش جهت‌دار و آگاهی دهنده است، به سوی سر منزل مقصود است. رشد و شکوفا کردن استعدادهای نهفته

آن ایام را در خود داشت؛ اگرچه این حال و هوا چنان هم غیرعادی نبود که در تمام صفحات مجله احساس شود. این چند عنوان در فهرست مطالب، شاید تا حدی نشان دهد که فضای کلی موجود در مجله چگونه بوده است:

از زبان امام، اشغال لانه‌ی جاسوسی، همراه با آبان (مناسبت‌ها) کسوت پیغمبری (شعر)، شهید محمدعلی رجایی، معارف قرآن، مصاحبه با وزیر، نفوذ فرهنگ غرب بر آموزش و پرورش ایران، ناسیونالیسم، تربیت را از کجا آغاز کنیم، نهضت‌های آزادی بخش و...

در مصاحبه با وزیر وقت آموزش و پرورش - آقای **سیدعلی اکبر پرورش** - ایشان به مطالبی اشاره کرده است که مروری به آن‌ها می‌تواند جالب توجه باشد:

- نسل کنونی بعد از انقلاب ساخته شد و این چنین است که می‌بینید جبهه‌ها را چگونه پر می‌کند؛

- مسائل تربیتی مثل کارخانه نیست تا بشود برای آن‌ها تصمیم استاندارد گرفت؛

احمد احمدی
بیرجندی
(۱۳۸۰-۱۳۰۱)
مؤلف و پژوهشگر، شهید

در بیرجند متولد شد. در دبیرستان شوکتیه همان شهر درس خواند. سپس به دانش‌سرای مقدماتی رفت و معلم شد. مدتی مدیر دانش‌سرای بیرجند بود. احمد احمدی از دوره‌ی ابتدایی تا دبیرستان، در دانش‌سرای راهنمایی و دانشکده‌ی الهیات تدریس می‌کرد. او ۳۶ سال معلم بود و سال‌های پایان عمر را در مرکز پژوهش‌های آستان قدس رضوی خدمت می‌کرد.

بعضی از آثار وی عبارت‌اند از: امامت و ولایت، سیمای تابناک علی، نوبهار عالم‌جان، اشک خون، و دعا و مناجات در ادبیات فارسی.

دوره سردبیری	سردبیر	مدیر مسئول	هیئت تحریریه	مدیر داخلی	صفحه‌آرا	سال تحصیلی
اول	محسن خلیجی محمود گلزاری	مصطفی رحماندوست محسن چینی فروشان	—	سید رضوی	رضا عبدالرحیم زاده هوشنگ آشتیانی منصور جام شیر شاهرخ خره غانی	۶۱-۶۹
دوم	جواد محقق	محسن چینی فروشان سید محسن گلدان‌ساز	—	طاهره ابراهیمی	کوروش پارساژاد فریامیلانی مریم خوانساری	۶۹-۸۲
سوم	محمّد آقازاده	علیرضا حاجیان زاده	بهروز قزلباش ابوالفضل نفر آمنه احمدی	طاهره ابراهیمی	فریابندی	۸۲-۸۳
چهارم	حسین اسکندری	علیرضا حاجیان زاده	علیرضا غلامی زهرا عیدی مریم اسماعیلی نسب	طاهره ابراهیمی	فریابندی شاپور حاجی	۸۳-۸۵
پنجم	بهمن اکبری	علیرضا حاجیان زاده	—	طاهره ابراهیمی	حسین نوروزی	۸۵-۸۶
ششم	—	علیرضا حاجیان زاده	علیرضا حاجیان زاده محمد علی شامانی فریبرز بیات	حبیب یوسف زاده	حسین نوروزی	۸۶-۸۷
هفتم	جعفر ربانی	علیرضا حاجیان زاده محمد ناصری	اسفندیار معتمدی سعید قریشی محمد هادی نهاوندیان امیررون	حبیب یوسف زاده قدرت الله نیک بخت کبری محمودی	حسین نوروزی	۸۷-—

الان ۲۰۰۰۰ نفر در چارچوب امور تربیتی می‌کوشند تا با همکاری معلمان دلسوز، فرهنگ اسلامی را به درون مدارس انتقال دهند؛

– کتاب‌های درسی دختران و پسران در مقاطعی باید

سید علی‌اکبر پرورش
وزیر وقت
آموزش و پرورش

تغییر کند؛ چون رسالت این خواهر با رسالت این برادر فرق می‌کند.

– حجم کتاب‌های درسی موجود هم که از میراث‌های طاغوتی است، یکی دیگر از مشکلات ماست؛

– معلم خوب کسی است که باید «بلدطیب» ایجاد بکند تا نبات این بلدطیب به اذن پروردگار رویش داشته باشد؛
– ۲۵ هزار روستای ما معلم ندارد.

دکتر محسن خلیجی بیش از چهار شماره با مجله همراه نشد. او در سرمقاله‌ی چهارمین شماره، با تشکر از همکاران خود، «به علت مسئولیت‌های سنگینی که» به عهده‌اش محول شده بود، «ادامه‌ی خدمت در این سمت را به عهده‌ی سایر برادران» واگذار کرد و چنین شد که **محمود گلزاری**، دانش‌آموخته‌ی رشته‌ی مهندسی شیمی از دانشگاه صنعتی شریف، که بعداً در رشته‌ی روان‌شناسی ادامه‌ی تحصیل داده و در این رشته مدرک دکترا گرفته بود، سردبیری مجله را به عهده گرفت. گلزاری تا سال ۱۳۶۹ این راه را ادامه داد.

یکی از ویژگی‌های دوره‌ی اول رشد معلم، آخرین شماره‌ی آن بود که به صورت ویژه‌نامه‌ای برای **شهید مطهری** انتشار یافت، با این توضیح: «نگاهی به جلوه‌های معلمی استاد شهید مرتضی مطهری در خانه، حوزه و دانشگاه». قسمت عمده‌ی مطالب این شماره گفت‌وگوهایی بود با کسانی چون: **حجه الاسلام فاکر، حجه الاسلام محقق داماد، حجه الاسلام احمدی یزدی، دکتر حداد عادل، محمد مهدی عبد خدایی، دکتر حسین غفاری**، و نیز همسر استاد مطهری. همین گفت‌وگوها بعداً به صورت کتابی به نام «**جلوه‌های معلمی استاد مطهری**» در انتشارات مدرسه به چاپ رسید.

رشد در دهه‌ی دفاع مقدس

دوره‌ی اول مجله تقریباً به تمامی در دوره‌ای گذشت که فضای جامعه‌ی ایران از نظر فرهنگی، سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و... به شدت انقلابی بود. سال‌هایی که آتش جنگ نیز برافروخته بود. از این‌روست که محتوای مجله در عین حفظ صبغه‌ی آموزشی – تربیتی، واجد ابعاد سیاسی، انقلابی، دینی نیز هست. نامه‌ی کودک فقیری که در یکی از شماره‌های مجله

در آن زمان چاپ شده، شاید اندکی بتواند بازتاب آن فضا در ذهن ما و شما باشد.

با سلام به امام زمان علیه السلام و درود به امام فمینی، سلام به رزمندگان اسلام

اسم من زهرا می‌باشد. این هدیه را که نان فشک و پارام است برای شما فرستادم. پدرم می‌فواست مبعه پیایر، ولی او با موتور زیر ماشین رخت و کشته شد. من ۹ سال دارم و نصف‌روز مدرسه و نصف دیگر را قالی‌بافی می‌روم. مادرم کار می‌کند. ما ۵ نفر هستیم. پدرم مرد و باید کار کنیم و من ۹۲ روز کار کردم تا برای شما رزمندگان توانستم نان بفرستم. از خدا می‌فواهم که این هدیه را از یک یتیم قبول کنی و پس ندهی و مرا کربلا بگیری. آفر من و مادرم فیلی روزه می‌گیریم تا فربهی داشته باشیم. مادرم، فودم، احمد و بتول و تقی برادر کوچک من سلام می‌رسانیم. خدا نگهدار شما پاسداران اسلام باشد.

۶۲/۱۱/۸

رشد معلم پسر زایش مجلات تازه

مجله‌ی رشد معلم در این دوره، دو مجله‌ی دیگر را هم به مثابه دو فرزند پرورش داد که امروز هر یک مجله‌ای مستقل به شمار می‌روند. این دو مجله عبارت‌اند از: **رشد تکنولوژی آموزشی و رشد آموزش ابتدایی**.

مجله‌ی رشد تکنولوژی آموزشی

از مهرماه سال ۱۳۶۴ «ویژه‌نامه‌ی تکنولوژی آموزشی» به کوشش آقای **عادل یغما** انتشار خود را آغاز کرد. در سال اول

پنجمین شماره‌ی
رشد تکنولوژی آموزشی

۱۶ صفحه بود و در سال‌های بعد به ۳۲ صفحه افزایش یافت. این ویژه‌نامه، خود به صورت مجله بود، ولی رایگان همراه رشد معلم توزیع می‌شد. عادل یغما در نخستین سرمقاله‌ی خود درباره‌ی این ویژه‌نامه آورده است: «هدف این ویژه‌نامه تأکید

عادل یغما مؤسس
مجله‌ی
رشد تکنولوژی آموزشی

نظام‌الدین آل‌آقا
(۱۳۰۷)
دبیر، سخنور و مؤسس.
کرمانشاه

به مدت ۶۰ سال در مدارس کرمانشاه علوم و معارف دینی تدریس و در سطح شهر در مجامع متفاوت سخنرانی می‌کرد. علاوه بر این در گسترش فضاهای فرهنگی نیز سعی بود، که از آن جمله ایجاد بنای موزه‌ی عکس‌های خاندان آل‌آقا و فرهنگیان قدیمی، و بنای کتاب‌خانه‌ی آل‌آقا است. ایشان زمینی به مساحت سه هزار متر نیز برای ساخت مدرسه به آموزش و پرورش اهدا کرده است.

یافت. این مجله اکنون به سردبیری مرتضی مجدفر در ۴۸ صفحه انتشار می‌یابد.

مرتضی مجدفر

محبت‌الله همتی

قلم‌ن‌های رشد معلم

رشد معلم در دوره‌ی اول خود، به سردبیری محمود گلزاری، مؤلفان و مترجمان و به‌طور کلی قلم‌زنان بسیاری را به‌خود دید که ذکر اسامی پاره‌ای از آنان، به‌جز آنان که با اسامی مستعار مطلب نوشته‌اند، خالی از لطف نیست. این افراد عبارت بودند از:

دکتر بهرام محسن‌پور، مصطفی رحماندوست، محمدعلی سادات، محسن خلیجی، محمدتقی مصباح‌یزدی، عادل یغما، حمید گروگان، شمس‌الدین رحمانی، محسن شکوهی‌یکتا، علیرضا آقابالایی، غلامعلی حدادعادل، فرهاد تاج‌دینی، علی تاج‌دینی، حمیدسبزواری، علی‌اصغر احمدی، محمود گلزاری، عزت‌الله سام آرام، احمد عربلو، حسن نصیرنیا، محمد مهدی ایمان، محمد عطاران، خسرو باقری، محمد رضا شرفی، مهدی ناطق‌پور، منصوره شریف‌زاده، سیدمهدی شجاعی، عبدالله شفیع آبادی، هوشنگ فتحی، غلامرضا جمشیدنژاد، احمد به‌پژوه، مهدی رضا بدلی، فرامرز سهرابی، شکوه نوابی‌نژاد، سیدمحمدعلی ابطحی، محمدعلی شمیم، حسن پاشا شریفی، علی‌اکبر سیف، علی‌فرخ‌مهر، محمد مقدس، حمزه گنجی، سیدمحمد میرکمالی، محمد مهدی هراتی، امان‌الله صفوی، غلامعلی احمدی، عبدالرحمن صفارپور، سیدرضا رضوی، احمد صافی و علیرضا توکلی‌صابری.

ویژه‌نامه‌های دیگر

یکی از کارهای خوبی هم که در این دوره انجام شد، تهیه‌ی ویژه‌نامه‌هایی مفصل - به‌جز تکنولوژی و ابتدایی - راجع به موضوعات خاص است. این ویژه‌نامه‌ها گاهی تا یک چهارم صفحات مجله را به خود اختصاص می‌داد؛ از آن‌جمله بود ویژه‌نامه‌های:

داغ‌های جنوب (مهر ۶۳ - گزارشی از سواحل هرمزگان)
امیر توکل کامبوزیا (فروردین ۶۴ - شخصیتی عالم و مبارز در زاهدان)

معلم شهید مهدی نصیری لاری (اردی‌بهشت ۶۴، از شهدای هفتم تیر)

سفر به دیار خاک و خورشید (آذر ۶۴، درباره‌ی بلوچستان)

ویژه‌نامه‌ی سالگرد رحلت امام خمینی (خرداد ۶۹)

بر تکنولوژی تدریس، یعنی افزایش کیفیت و کمیت تدریس و یادگیری، از طریق طراحی، اجرا و ارزیابی کل فرایند آموزشی است که خود حوزه‌ی عمل وسیعی را پیش پایمان می‌گذارد. نقش عکس در یادگیری جغرافیا، آموزش از راه بازی، طراحی و تولید وسایل کمک‌آموزشی ساده، و معرفی یک معلم مبتکر به‌نام عبدالرحیم نیازی ساعی، از مطالب نخستین شماره‌ی این ضمیمه است.

رشد تکنولوژی آموزشی از سال ۱۳۷۱ به بعد، از رشد معلم جدا شد و به‌صورت مجله‌ای مستقل در ۴۸ صفحه با همان سردبیری، تا امروز منتشر می‌شود.

رشد آموزش ابتدایی

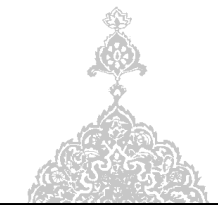
ویژه‌نامه‌ی رشد آموزش ابتدایی، برخلاف رشد تکنولوژی، خود بخشی از مجله‌ی رشد معلم بود و ۱۶ صفحه‌ی میانی وسط مجله را دربر می‌گرفت. این ویژه‌نامه از ابتدای سال تحصیلی ۶۶-۶۷ انتشار یافت. سردبیر آن همان سردبیر رشد معلم بود و آقایان **اصغر واقدی** و **سیدرضا رضوی** مسئول تهیه‌ی مطالب و محتوا بودند.

در توجیه انتشار این ویژه‌نامه، دکتر **غلامعلی حداد عادل**، رئیس وقت سازمان پژوهش که گویا خود مبتکر این ویژه‌نامه بوده، چنین نوشته است:

«آموزش ابتدایی از لحاظ علمی «ابتدایی» است، اما از لحاظ مهارت‌های تعلیمی باید «عالی» باشد. کسانی که با تعلیم و تربیت آشنایی ندارند، شاید چنین گمان کنند که آموزش ابتدایی امری ساده است و از عهده‌ی هرکسی بر می‌آید، اما حقیقت این است که در آموزش و پرورش، میان سطح علمی مطلبی که باید آموخته شود، با درجه‌ی مهارت تعلیمی لازم برای آموزش آن مطلب، نسبت معکوس وجود دارد. بدین معنی که هرچه سن متعلم کمتر و موضوع آموزش از نظر علمی ساده‌تر باشد مهارت تعلیمی برای آموزش آن باید بیشتر باشد» دکتر حداد عادل سپس اضافه می‌کند: «به معلمان و مدیران این دوره توصیه می‌کنم که این‌گونه‌ی ظریف و لطیف، یعنی ویژه‌نامه‌ی آموزش ابتدایی را مانند هر جوانه‌ی دیگر مواظبت و مراقبت کنند تا انشاءالله در آینده نهالی برومند و ثمربخش و سایه افکن شود»

هم‌چون تکنولوژی آموزشی، ویژه‌نامه‌ی ابتدایی هم سرانجام در سال ۱۳۷۴ به استقلال رسید و به سردبیری **محبت‌الله همتی** در ۹۰ صفحه به‌صورت ماهانه انتشار

حمیده ابطحی نیا

(۱۳۶۲)

دبیر فیزیک، مؤلف، خراسان

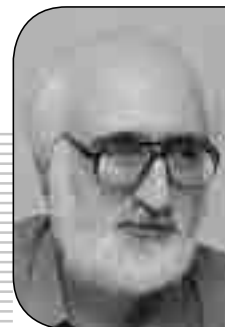
جنوبی

دارای کارشناسی ارشد فیزیک است و در شهرستان دُرْمیان خدمت می‌کند. در دو زمینه‌ی فیزیک و مسائل تربیتی و فرهنگی مقالاتی دارد. تاکنون یک مقاله‌ی او در دومین کنفرانس بین‌المللی مکانیک شاره‌ها (۱۳۸۹) و سه مقاله‌ی او در همایش‌ها و کنفرانس‌های سالانه‌ی فیزیک در ایران (تهران، اهواز، کاشان) پذیرفته شده و یک مقاله‌اش نیز در همایش استانی خانواده و پیش‌گیری از آسیب‌های اجتماعی (۱۳۸۷) مورد قبول قرار گرفته است.

دوره‌ی دوم (۸۲-۶۹)

در بهمن ماه سال ۱۳۶۹، و در نیمه راه سال نهم مجله، دکتر محمود گلزاری با سردبیری مجله خداحافظی کرد و از آن پس **جواد محقق** (معلم، شاعر و نویسنده) معلمی که تا پیش از آن در همدان فعالیت می‌کرد، این مسئولیت را عهده‌دار شد و آن را به مدت ۱۳ سال ادامه داد. رشد معلم تا پایان سال تحصیلی ۶۹-۷۰، به همان روال سابق ولی با سردبیر جدید، به راه خود ادامه داد، اما سردبیر در آخرین شماره‌ی آن سال، نگاه تازه‌ی خود به مجله را در سرمقاله‌ای که نوشت، این گونه تبیین کرد: «صاحب این قلم معتقد است که بیشترین نیروهای مؤمن به اسلام و انقلاب را در میان همین قشر معلم باید جست. علاوه بر این که اینان تغذیه‌کنندگان علمی و عملی نسل‌هایی هستند که خواه ناخواه فردای جامعه را در دست می‌گیرند...»

«هستند کسانی که در کنار معلمی، به ادامه‌ی تحصیل و مطالعه و تحقیق و تألیف و اختراع و ابتکار و ادب و هنر پرداخته‌اند و نخواسته‌اند و نگذاشته‌اند تا مشکلات زندگی سدی شود که آن‌ها را از تلاش و تعالی بیشتر باز دارد... مجله‌ی رشد معلم بر آن است تا باب مرآه و مکتبه با ایشان را باز کند و در هر شماره، شرح مختصر احوال و نمونه‌ی آثار این عزیزان را به نظر علاقه‌مندان برساند.»

جواد محقق

در ادامه‌ی سرمقاله، جواد محقق به جلب همکاری معلمان بازنشسته، استفاده از شاعران معلم یا معلمان شاعر، درج مباحث علمی آموزشی دوره‌های ابتدایی و راهنمایی و بالاخره بهبود گرافیک مجله نیز اشاراتی داشت و...

در دوره‌ی سردبیری جواد محقق، صبغه‌ی فرهنگی مجله، پررنگ‌تر شد و به‌طور کلی حال و هوای دیگری یافت: چهره‌های معلمی بیش‌تر معرفی شدند، مسائل شغلی و حرفه‌ای معلمان بیش از پیش در سرمقاله‌ها مطرح شد، به معلمان هنرمند بیش‌تر توجه شد، معرفی کتاب غنی‌تر گردید، به فضاهای معلمی خارج کشور پرداخته شد، صفحات روی جلد و داخل جلد آب و رنگ تازه‌ای گرفت و از نظر گرافیک نیز، صفحات مجلد چشم‌نوازتر از پیش شد، که این را باید البته به حساب «فضای پس از جنگ» و آغاز دوره‌ی سازندگی یا بازسازی کشور در آن دوره نیز گذاشت. ضمناً از این دوره به بعد، ویژه‌نامه‌ی ابتدایی داخل مجله، به کوشش **مجتبی مصدقی** انتشار یافت. ضمن آن‌که ویژه‌نامه‌ی تازه هم به آن اضافه شد.

ویژه‌نامه‌ی راهنمایی

از دومین شماره‌ی مجله در سال دهم (آبان ۷۱)، ویژه‌نامه‌ی دیگری هم به مجله اضافه شد که عنوان خاص **راهنمایی** را با خود داشت. این ویژه‌نامه به کوشش **خانم فروغ تن‌ساز** تهیه می‌شد که بعداً در سال ۱۳۷۲ خود به مجله‌ای مستقل (فصل‌نامه) به نام **رشد آموزش راهنمایی تحصیلی** به سردبیری **جعفر ربانی** تبدیل شد. این مجله اکنون هم به صورت ماه‌نامه به سردبیری **محمدرضا حشمتی** منتشر می‌شود.

یادهای ماندگار

از ویژگی‌های بارز مجله در این دوره، گفت‌وگوهایی بود که غالباً خود سردبیر با پاره‌ای از معلمان برجسته که در رشته‌ای یا فعالیتی شاخص بودند انجام می‌داد. عنوان کلی این گفت‌وگوها «یاد ماندگار» نام داشت و از بخش‌های جذاب مجله بود. از کسانی که در آن سال‌ها با آنان گفت‌وگو شد باید به این اسامی اشاره کرد:

احمد راسخ افشار، دکتر شریف رحمانی، سیدحسن نیرزاده نوری، سید مهدی آیت‌اللهی، احمد احمدی بیرجندی، حبیب‌الله فضائلی، شمس‌آل احمد، سید مصلح‌الدین مهدوی، منوچهر مظفریان، کریم محمود حقیقی، اقبال یغمایی، سید محمدعلی امام‌اهوازی، علاءالدین حجازی، محمدباقر ساعدی خراسانی، محمدحسین عباسپور تمیجانی، محمد مهدی هراتی، اعلم روان‌شاد، علی‌اکبر رئوف، مشفق کاشانی، علی شکوهی، رضا اشرف‌زاده، لئون میناسیان، سید کاظم اکرمی، اکبر محقق طباطبایی، سید محمد نحوی، حسین گل‌بیدی، راضیه تجار، محمد دبیرمقدم، غلامرضا ستوده، فاطمه راکعی، حسین رزمجو، منیره احمدسلطانی، علی‌اصغر فانی، عبدالمحمد آیتی، عبدالحسین مصحفی، عبدالحسین نوایی، یداله جهانگرد، ذبیح‌الله صاحبکار، حسین محمدزاده صدیق، محسن بی‌نا، حسین خوش‌نویسان، سیاوش شایان، اقبال قاسمی‌پویا، محمدرضا ملاردی، عبدالعلی توحیدی، سید محمود صموتی، منیره آرمین و گیتی دهیم.

نویسندگان این دوره

در این دوره، علاوه بر پاره‌ای از کسانی که در دوره‌ی گذشته قلم می‌زدند، چهره‌های تازه‌ای نیز اضافه شدند که اسامی عده‌ای از آنان را می‌آوریم:

رحمان استکی

(۶۰-۱۳۲۹)

کارشناس علوم تربیتی، فعال سیاسی مذهبی، شهید، چهار محال بختیاری

شهید استکی از دوره‌ی تحصیل در مدرسه در زمینه‌ی هدایت دوستان خودبه‌سوی مسائل مذهبی و انقلابی فعال بود. پس از انقلاب یک سال کفیل آموزش و پرورش استان شد و به عنوان نخستین نماینده‌ی مردم شهرکرد به مجلس شورای اسلامی راه یافت. عضو مؤسس حزب جمهوری اسلامی در استان بود و در ماجرای انفجار هفت تیر به شهادت رسید.

**سمیرا
اصیلوندی**
(تولد: ۱۳۳۷)

مدیر موفق، اهل قلم، ایلام
دارای مدرک لیسانس روان‌شناسی کودکان استثنایی است و در این زمینه در پایه‌های گوناگون تحصیلی، تدریس کرده است. علاوه بر این، این فعالیت‌ها را هم در کارنامه‌ی خود دارد: تأسیس مرکز غیردولتی مشکلات ویژه‌ی یادگیری، و همکاری در طرح سنجش به‌عنوان مدیر پایگاه. از مقالات اوست: تفسیر درخت، مشکلات ویژه‌ی یادگیری، اوتیسم و درمان آن.

علی‌اکبر شعاری‌نژاد، مرتضی مجدفر، حسن طاهری، عبدالعظیم کریمی، محمدتقی اختیاری، میرهاشم میری، علیرضا کریمی، حسن ملکی، شکوه تقدیسیان، محرم آقازاده، حبیب یوسف‌زاده، ناصر نادری، حیدر تورانی، محمدجعفر جوادی، سعید وزیری، طاهره ابراهیمی، غلامرضا عمرانی، ثریا قزغ‌ایاغ، محمد آرمند، محمدرضا سنگری، فرهاد حسن‌زاده، اسفندیار معتمدی، محمود امانی، یونس شکرخواه، سیاوش شایان، سیروس غفاریان، طاهره رستگار، مجتبی مصدقی، جمشید برزگر، حسین بکایی، حسین حداد، محمود معافی، مهدی الماسی و...
خوب است اشاره کنیم که در این دوره، شاعران معاصر نیز جایگاه ویژه‌ای در مجله پیدا کردند. کسانی چون قیصر امین‌پور، علیرضا قزوه، عبدالجبار کاکایی، حسن حسینی، سلمان هراتی و...

دوره‌ی سوم (۸۲-۸۳)

جواد محقق در نخستین شماره‌ی مجله در دوره‌ی بیست‌ودوم (مهر ۸۲) سرانجام سردبیری مجله را رها کرد و در سرمقاله‌ی مفصلی که در همان شماره با عنوان **غزل خداحافظی** چاپ شد، چنین نوشت:

«من مجله را سیزده سال پیش، از برادر ارجمندم دکتر محمود گلزاری، تحویل گرفتم و امروز آن را به دوست فاضلم دکتر محرم آقازاده و دیگر دوستانشان تحویل می‌دهم. هر دو بزرگوار را سال‌ها قبل از این تغییر و تحول می‌شناختم و افتخار دوستی، همکاری و شاگردی‌شان را داشتم. امیدوارم همیشه و هر جا که هستند، چونان گذشته در تعلیم و تربیت جوانان این آب و خاک و همدلی و همراهی با معلمان فرهیخته‌ی این مرز و بوم موفق و مؤید باشند.»

دکتر محرم آقازاده

بدین ترتیب مجله از مهرماه ۸۲ با سردبیری دکتر محرم آقازاده و همکاری خانم آمنه احمدی و آقایان بهروز قزلباش و ابوالفضل نفر ادامه یافت.
سردبیری آقازاده اما بیش از یک سال به طول نینجامید و او توانست ۹ شماره را طی یک سال منتشر کند. به‌طور کلی، دوره‌ی سوم نسبت به دوره‌ی دوم (جواد محقق)، از جهاتی متفاوت بود. مروری بر پاره‌ای از عناوین بخش‌های سال سوم شاید تا حدی این تفاوت را نشان دهد.
خانواده، معلم و خانواده، معلم حرفه‌ای، گفت‌وگو، دانش‌آموز و مدرسه، یاد یاران، تابستانه، مرور کتاب، معلم و برنامه‌ی درسی، سایت‌های اینترنتی، معلم و دانش‌آموز، معلم و هزاره‌ی جدید، داستانک‌های آموزشی.
نویسندگان این دوره غالباً جدیدند و تازه‌نفس. البته پاره‌ای از نویسندگان سابق مجله هنوز قلم می‌زنند. در این یک سال، از غلظت شعر و ادب و تصاویر هنری (خط، نقاشی، عکس و...) هم کاسته شده و صیغه‌ی دینی یا دینی-فرهنگی مجله که ویژگی مجله در دو دهه‌ی گذشته بود، کم‌رنگ‌تر شد. حتی به لحاظ سیاسی هم مجله رویکرد سابق را فرونهاد و بیش‌تر رویکرد آموزشی، تربیتی و پژوهشی اختیار کرد.

از چشم سردبیر

اگر بخواهیم از چشم سردبیر وقت دوره‌ی سوم به شماره‌های این دوره نگاه کنیم، شاید بتوان گفت: دیدگاه سردبیری عمدتاً معطوف به تولید مجله‌ای حرفه‌ای تخصصی در ابعاد مختلف آموزشی بوده است. از این‌رو لازم بوده است که به مباحث روان‌شناسی، مشاوره، پژوهش، یادگیری، مدیریت، آموزش مهارت‌های انتقادی، پیشرفت تحصیلی، انگیزش، آموزش علوم، رشد اخلاقی، تربیت معلم و... بیش‌تر پرداخته شود که البته پرداخته شده است.

دوره‌ی چهارم (۸۳-۸۵)

پس از دوره‌ی یک ساله‌ی ۸۳-۸۲ به سردبیری دکتر محرم آقازاده، باز هم تغییر سردبیر اتفاق افتاد. دکتر حسین اسکندری سردبیر مجله شد و خانم‌ها زهرا عبدی، مریم اسماعیلی‌نسب و علیرضا غلامی اعضای شورای برنامه‌ریزی بودند. این دوره نیز دو سال به طول انجامید. در این دوره، مجله از نظر زبان سعی دارد با خواننده صمیمی‌تر باشد. از این‌روست که با بخش‌هایی چون: هفت شهر عشق (سرمقاله) فضاهای برفکی، زیر داربست عشق، جای پای دوست و... روبه‌رو می‌شویم که می‌کوشد با این ادبیات، همان مباحث معلمی را برای خواننده مطرح کند. برای مثال، دکتر اسکندری همه‌ی سرمقاله‌های خود را در هفت وادی سامان داده است؛ از جمله هفت وادی سرمقاله‌ی شماره‌ی ۲ چنین است:

- وادی اول: در چندقدمی قریه‌ی سواد
- وادی دوم: نابغه یا باسواد؟
- وادی سوم: حقوق‌بگیر نه، فرهنگ‌ساز

وادی چهارم: پرواز با فراغبال
وادی پنجم: روز جهانی کتاب مبارک
وادی ششم: باغی در چاه‌های غربت
وادی هفتم: حرفی به من بزن
این شیوه یک سال دوام داشت و در سال بعد سرمقاله‌ها کوتاه‌تر و رسمی‌تر شد.

دکتر حسین اسکندری

زبان صمیمی

در یک کلمه شاید بتوان گفت در دوره‌ی پنجم مجله - که دو سال بیش‌تر نبود، زبان مجله به زبان ژورنالیسم یا روزنامه‌نگاری نزدیک‌تر شد، و حتماً می‌دانید که زبان روزنامه‌نگارانه غالباً با خواننده زودتر و صمیمی‌تر ارتباط پیدا می‌کند. هم‌چنین، آثار نویسندگان خارجی سهم بیش‌تری پیدا کرد، مباحث نوین مطرح شد، داستان و طنز به مجله راه یافت و بالاخره نوشته‌ها بسیار کوتاه‌تر از قبل شد و این‌ها را باید از محاسن این دوره به‌شمار آورد.

دوره‌ی پنجم (۸۶-۸۵)

پنجمین دوره‌ی مجله‌ی رشد معلم، هم‌چون دوره‌ی سوم، از نظر طول مدت سردبیری، یک‌ساله بود. در این سال حجه‌الاسلام بهمن اکبری سردبیری مجله را به‌عهده داشت و در سال بعد باز هم کسانی دیگر ادامه‌ی راه را به‌عهده گرفتند. بنابراین، بدیهی است که آن‌چه در این سال تولید شد، تا حدی بر بنیاد تجربه‌های پیشین بود و مقداری هم ناشی از دیدگاه خود سردبیر؛ آن هم سردبیری که ظاهراً شورای برنامه‌ریزی در کنار خود نداشته و درواقع به تنهایی این راه را طی کرده است. به هر حال محتوای رشد در این یک سال، چندان متفاوت با دوره‌ی قبل نبود و این را از عناوین بخش‌های مختلف در فهرست مجله می‌توان دریافت: گفت‌وگو، از زبان چشمه، هویت ملی، یک سبد سلامتی، زیر داریست عشق، معلمان فیلسوف، معرفی و نقد فیلم و...

ناگفته نگذاریم که در این دوره‌ی یک‌ساله، گفت‌وگوها و میزگردهای متعددی در مجله برگزار شده و متن مباحثات آن‌ها به چاپ رسیده است که به لحاظ موضوع قابل توجه است. نمونه‌هایی از این گفت‌وگوها را از نظر می‌گذرانیم: ادبیات‌گریزی یا آسیب‌شناسی آموزشی زبان و ادبیات فارسی (جواد محقق)

- تربیت اسلامی در رویارویی با چالش‌های معاصر

(دکتر خسرو باقری)
- تبحرزدایی از آموزش و پرورش (خسرو باقری، علی ذوعلم، بهمن اکبری، جمیله علم‌الهدی، محمدعلی شامانی)
- زندگی برای معلمی (زیبا امید باراندوزی، معلم نمونه از آذربایجان غربی)
- سند ملی آموزش و پرورش (محمود مهرمحمدی، علیرضا صادق‌زاده، حیدر تورانی، بهمن اکبری، محمدعلی شامانی)
- تربیت آیه‌ای (حسن ملکی)
- وظیفه‌ی معلم آموزش فکر کردن است (محمدرضا کلاتری، معلم نمونه از یزد)

دوره‌ی ششم (۸۷-۸۶)

دوره‌ی ششم مجله را باید دوره‌ای خاص و استثنایی به‌حساب آورد. در این سال، مسئولان دفتر انتشارات کمک‌آموزشی تصمیم گرفتند، برای این که مجله بیش‌تر و سریع‌تر به دست معلمان برسد، آن را در هر ماه دو شماره منتشر سازند و البته در صفحاتی کمتر، یعنی ۳۲ صفحه! بدین‌ترتیب شورای سردبیری مجله شامل آقایان علیرضا حاجیان‌زاده، محمدعلی شامانی و فریبرز بیات تشکیل شد و بدون این که شخص معینی سردبیر مجله باشد، مجله با مدیریت داخلی حبیب یوسف‌زاده به‌صورت دوهفته‌نامه انتشار خود را آغاز کرد و تا ۲۴ شماره، یعنی ۱۲ ماه منتشر شد. این چیزی غیرمعمول در روند تولید مجلات رشد بود، زیرا مجلات رشد همواره در ۸ و حداکثر ۹ شماره در سال انتشار می‌یافت و تابستان را به محاق تعطیل می‌رفت. به هر حال، این تجربه، به همان یک سال محدود شد و سال بعد به روال پیشین خود برگشت.

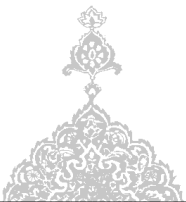
دوره‌ی هفتم (۸۹-۸۷)

این دوره که تاکنون نیز ادامه دارد، به سردبیری جعفر ربانی و مدیریت داخلی حبیب یوسف‌زاده از آذرماه ۸۷ شروع شد یک سال بعد هم با تشکیل شورای سردبیری با عضویت آقایان اسفندیار معتمدی، سعید قریشی و محمدهادی نهان‌دیان ادامه یافت و تاکنون نیز ادامه دارد.

سخن آخر

بسیاری از شما خوانندگان عزیز، شماره‌های این دو سال را دیده و خوانده‌اید و حتی درباره‌ی مندرجات آن (سال ۸۸-۸۹) داوری کرده‌اید. نتیجه‌ی داوری خود را در همین شماره می‌بینید. باید گفت که این دوره نیز هم‌چون دوره‌ی پیشین، با ورود سردبیر جدید دستخوش تغییراتی شد و مجله رنگ و رویی متفاوت به خود گرفت. نگارنده که در حال حاضر سردبیری مجله را بر عهده دارد، لازم می‌داند به یک نکته‌ی مهم اشاره کند و شما را به تأمل درباره‌ی آن فراخواند:

مجله‌ی رشد معلم در سال ۱۳۶۱ هنگامی متولد شد که هیچ یک از مجلات رشد بزرگ‌سال کنونی (ابتدایی، راهنمایی، تکنولوژی آموزشی، مدیریت مدرسه و

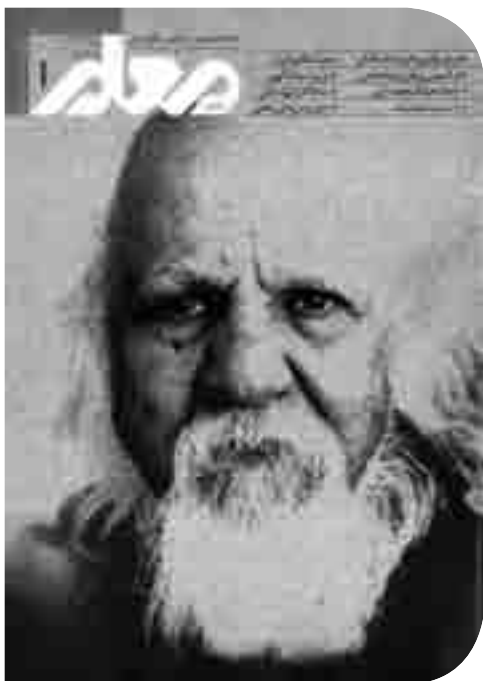

محمد امیرالزاده

(۱۳۳۴)

مدیر، مؤسس، مدیر نمونه.
آذربایجان غربی

طی خدمت خود، از چهره‌های فعال در آموزش و پرورش استان بوده است. فعالیت‌هایی چون تأسیس: کانون پرورشی، صندوق قرض‌الحسنه‌ی شاکرین (فرهنگیان)، کانون نویسندگان شهر شوط، و مدیریت در ستاد مبارزه با مواد مخدر، کتاب‌خانه‌ی عمومی امیرکبیر، ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز داشته و به عنوان مدیر نمونه‌ی کشوری نیز انتخاب شده است. آقای امیرالزاده تألیفاتی دارد از جمله: هفت مقاله در باب مسائل آموزش و پرورش، خانواده و فناوری اطلاعات، آموزش و پرورش و توسعه.

مجلات به آن می‌پردازند.

حقیقت این است که امروز نسبت به اوایل دهه‌ی ۶۰ که مجله‌ی رشد معلم منتشر شد، جامعه‌ی ایران، و البته جامعه‌ی معلمی هم، بسیار متحول شده و دگرگونی‌های بسیاری را از سر گذرانده است که این خود معلول عوامل بسیار است. در آن زمان، جز چند روزنامه‌ی دولتی و تعدادی اندک مجله، که آن‌ها هم بعضاً توسط نهادهای انقلابی انتشار می‌یافت، نشریه‌ای در دسترس نبوده و بسیار فرق است بین آن وضعیت و وضعیت امروز که صدها مجله و نشریه‌ی ریز و درشت در همه‌جا منتشر می‌شود؛ دنیای فناوری اطلاعات و ارتباطات هم که وصفش نگفتنی است: ماهواره، اینترنت، فاکس، تلفن همراه، پیامک، بلوتوث، ایمیل و... به تبع همین وضعیت، مخاطبان امروز رشد معلم- و البته همه‌ی مجلات رشد- با مخاطبان آن زمان بسی متفاوت‌اند و لذا بدیهی است که دغدغه‌ی هر مدیرمسئول یا سردبیری این باشد که چه مطالبی را برای مجله‌ی خود انتخاب کند.

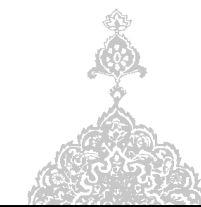
آری، در حالی که دیگر کانون یا مرکزی وجود ندارد و هرکس می‌تواند خودش مرکز باشد، چگونه می‌توان نشریه‌ای تولید کرد که حتی برای گروهی مشخص مانند معلمان، مفید، مؤثر و لذت‌بخش باشد؟ این خود سوژه یا بهانه‌ای است برای بحث و گفت‌وگوهای بیش‌تر.

مدرسه‌ی فردا) وجود نداشت و لذا این مجله می‌توانست جایگاه طرح مطالب بسیاری در حوزه‌ی آموزش ابتدایی، راهنمایی، مدیریت، تکنولوژی و... باشد، چنان‌که بود. اما به تدریج مجلات دیگری هم به میدان آمدند، طوری که اکنون تنها برای معلمان، اعم از دبیر و مدیر و آموزگار، شش مجله‌ی عمومی و ۱۹ مجله‌ی تخصصی منتشر می‌شود.

در سال‌های اخیر این سؤال بسیار مطرح شده است که وقتی مجلاتی که نام بردیم، وجود دارد، دیگر چه نیازی به رشد معلم؟! و البته این سؤال بی‌جایی نیست!

برعکس هم، کسانی از شما به ما گفته یا نوشته‌اند که آیا بهتر نیست به جای چندین مجله، به انتشار یک یا دو مجله‌ی مفصل و جدی اکتفا کنید تا نیازی به این تعداد مجله نباشد؟

پاسخ به این سؤال فعلاً برای ما ممتنع است. اما روشن است تا زمانی که مسئولان امر تصمیم به تغییری در این وضعیت نگرفته‌اند، رشد معلم «لاجرم» منتشر خواهد شد. به هر حال، در دوره‌ی اخیر سعی ما بر این بوده و هست که محتوای مجله به حوزه‌ی عمومی آموزش و پرورش، و بهتر بگوییم به مباحث و مسائل کلی و عمومی حوزه‌ی معلمی و تعلیم و تربیت، معطوف شود و کمتر وارد حوزه‌های خاص درسی و یا مباحثی گردد که دیگر

محمدتقی امیری

(۱۳۴۶)

آموزگار، پژوهشگر، معلم نمونه.
زنجان

دارای مدرک کارشناسی آموزش ابتدایی است و در بسیاری از فعالیت‌های مربوط به این حوزه سرآمد است. به‌عنوان معلم نمونه‌ی استانی، معلم نمونه‌ی کشوری و معلم نمونه‌ی طرح شهید رجایی برگزیده شده است. بیش از ده‌مقاله نوشته است که در همایش‌های گوناگون ارائه شده‌اند. کارگاه‌های آموزشی متعددی در سطح استان برگزار کرده است. پنج‌مورد اقدام‌پژوهشی داشته و در این زمینه دویار در استان نفر اول شده است. وی عضو شورای تحقیقات ناحیه‌ی ۲ استان زنجان است.

